

Bedrijfsomvang en -type: overstap van NGE naar SO

Kees de Bont en Walter van Everdingen

De Nederlandse Grootte-Eenheid (nge) is sinds tientallen jaren de economisch norm voor het vaststellen van omvang en type van land- en tuinbouwbedrijven. Nederland volgt hierbij de lijn van de EU. Dit jaar (2010) stapt de EU over op andere uitgangspunten voor de omvang en typering van bedrijven. De Standaardopbrengst (SO) is de nieuwe norm en komt in de plaats van de nge. De SO baseert op de gestandaardiseerde opbrengst van een gewas of diersoort en niet, zoals de nge, op het Bruto Standaard Saldo. Bij de gestandaardiseerde opbrengsten is uitgegaan van gegevens van meerdere jaren, zodat de invloed van incidenteel hoge of lage opbrengsten en prijzen wordt beperkt. De overstap van nge naar SO heeft verschillende redenen:

- verandering in het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB): de premies zijn ontkoppeld van betreffende gewassen en dieren en zijn opgenomen in bedrijfstoelagen;
- vermindering van de werklast: berekening van standaard opbrengst in elk van de EU-lidstaten is eenvoudiger dan van standaard saldi;
- aansluiting bij de (NACE-) typologie van bedrijven buiten de landbouw waar de omzet per bedrijf als criterium wordt aangehouden. Ook voor de indeling van landbouwbedrijven buiten de EU zijn opbrengstcijfers gangbaar.

De SO-normen worden in de EU voor het eerst toegepast in 2010 bij de Europese landbouwtelling (Farm Structure Survey). Om de informatie vanuit Nederland hiermee in de pas te laten lopen wordt de SO ook in 2010 gehanteerd bij de Nederlandse landbouwtelling. Het CBS en het LEI hebben met het Ministerie van LNV (nu EL&I), na raadpleging van organisaties en Productschappen, besloten de SO met ingang van 2010 breder toe te gaan passen in de landbouwstatistiek en het -onderzoek. Ook is besloten dat de bestaande nge niet opnieuw worden geactualiseerd. De huidige nge-normen kunnen, indien daar behoefte aan is, nog wel enige jaren worden toegepast. Het LEI blijft de nge-normen beschikbaar stellen via de website, zodat ook met de rekentool de omvang en het type van een individueel bedrijf kan worden bepaald.

Andere normen, andere verhoudingen

De overstap van de voor velen vertrouwde nge-normen naar de nieuwe SO-normen betekent onder meer dat voor de omvang van de bedrijven met geheel andere cijfers moet worden gerekend. Tabel 1 geeft zicht op een aantal verschillen.

Tabel 1 Enkel kengetallen rond nge, SO en mensjaar per bedrijfstype, vijfjaargemiddelde, 2005-2009

	Bedrijfsomvang in nge	Standaard- opbrengst (1.000 euro)	SO per nge (euro)	Nge per mensjaar	SO per mensjaar (1.000 euro)
Totaal land- en tuinbouw	124	330	2.664	38	102
Glastuinbouwbedrijven	301	897	2.981	32	96
w.v. glasgroentebedrijven	355	920	2.595	34	88
snijbloemenbedrijven	259	776	2.990	31	94
pot- en perkplantenbedrijven	304	1.092	3.590	31	112
Akkerbouwbedrijven	82	154	1.873	50	94
Melkveebedrijven	104	231	2.215	45	100
Varkensbedrijven	106	423	3.985	53	213
w.v. fokvarkensbedrijven	127	466	3.669	48	175
vleesvarkensbedrijven	68	302	4.444	58	257
overige varkensbedrijven	149	591	3.961	58	230
Leghennenbedrijven	120	509	4.235	51	214

Bron: Informatienet

De SO-normen worden vastgesteld in euro, maar worden in publicaties veelal in 1.000 euro gepresenteerd. Zij hebben geen vaste verhouding met de nge-normen. Voor de grondgebonden landbouw (akkerbouw- en melkveebedrijven) is de SO per nge duidelijk lager dan voor de intensieve veehouderij (varkens en pluimvee) en de glastuinbouwbedrijven. De reden is dat de intensieve veehouderij naar verhouding hoge toegerekende kosten heeft in de vorm van aangekocht veevoer, de glastuinbouw heeft te maken met hoge energiekosten. Het aantal SO per type bedrijf loopt ook duidelijk sterker uiteen dan het aantal nge. Gemeten in nge wijkt de gemiddelde omvang van zowel akkerbouw- als melkveebedrijven minder sterk af van het gemiddelde van alle bedrijven dan gemeten in SO. Zo is de gemiddelde omvang van de akkerbouwbedrijven in SO minder dan de helft van de gemiddelde omvang van alle bedrijven, terwijl deze in nge nog op ongeveer tweederde van de gemiddelde omvang van alle bedrijven uitkomen. Voor de varkensbedrijven geldt dat zij in nge kleiner waren dan het gemiddelde van alle bedrijven, maar in SO-normen ruimschoots boven het gemiddelde uitkomen.

Normen geen aanduiding voor volwaardigheid

Grotere verschillen tussen de bedrijfstypen zijn er ook als het gaat om de omvang per mensjaar. Het gemiddeld aantal nge per mensjaar per bedrijfstype loopt al uiteen van circa 30 tot 60, maar het gemiddeld aantal SO nog sterker, namelijk van minder dan 100.000 tot ongeveer 3,5 maal zo veel. Dit betekent dat de nieuwe SO-normen nog minder toepasbaar zijn dan de nge-normen voor beleidsdoeleinden voor de gehele land- en tuinbouw. Vanwege de grote verschillen kan zeker niet in algemene zin geadviseerd worden dat een bedrijf vanaf een bepaalde omvang als volwaardig kan worden beschouwd. Dat wordt extra onderstreept door de resultaten van de bedrijven erbij te betrekken (tabel 2). Gemiddeld over de afgelopen vijf jaar hebben de gemiddeld (in SO) kleinste bedrijven (akkerbouw en melkvee) niet alleen de hoogste inkomens per SO gerealiseerd, maar ook de hoogste inkomens per bedrijf, na de leghennenbedrijven. Dit betekent dat er grote verschillen zijn in marge tussen de bedrijfstypen. Bij melkvee- en akkerbouwbedrijven resteert gemiddeld een groter deel van de opbrengsten als inkomen dan bij de intensieve veehouderij en glastuinbouw.

Tabel 2 **Standaardopbrengst en inkomen per bedrijfstype, vijfjaargemiddelde, 2005-2009**

	Standaardopbrengst (1.000 euro)	Inkomen uit bedrijf (x 1000 euro)	Inkomen uit bedrijf per 1.000 euro SO
Totaal land- en tuinbouw	330	38,0	115
Glastuinbouwbedrijven	897	11,9	13
w.v. glasgroentebedrijven	920	-19,2	-21
snijbloemenbedrijven	776	10,5	14
pot- en perkplantenbedrijven	1.092	55,7	51
Akkerbouwbedrijven	154	53,2	346
Melkveebedrijven	231	48,6	211
Varkensbedrijven	423	20,8	49
w.v. fokvarkensbedrijven	466	37,5	80
vleesvarkensbedrijven	302	8,2	27
overige varkensbedrijven	591	21,7	37
Leghennenbedrijven	509	70,7	139
Vleeskuikenbedrijven	656	47,5	72

Bron: Informatienet